

DUEL ME FLAKËN

JORDAN HAXHINIKOLLA

B SH-32-4

H 35

8SH-32-4

5¹

H 32 JORDAN HAXHINIKOLLA

DUEL ME FLAKËN

Tregime dhe skica

4634
BIBLIOTEKA E SHKENCËVE
SHKENCËTARË

1117

SHTËPIA BOTONJËSE «NAIM FRASHËRI»

DUEL ME FLAKËN

Ishte akoma natë dhe yjet vezullonin në qiell si qirinj të ndezur, kur arrita në bateri. Në një cep të hapësirës vura re Kashtën e Kumtrit që ndriste si një rrugë e bardhë. Nata binte erë të thatë dhe plot kundërmime të papërcaktuara. Kohë vjeshte. Bateria qe rreshtuar. Luftëtarët me helmete në kokë qëndronin pranë njeri-tjetrit me pushkët të hedhura krahëqafë.

«Çdo gjë në rregull» mendova.

Pas pak erdhi një maqinë në drejtim të baterisë. Dritat aty dukeshin dhe aty zhdukeshin. Kush të ishte vallë? Gazi qëndroi disa hapa larg. Dikush zbriti. E njoha: ishte shoku Lym Keta, eprori ynë. U drejtova tek ai dhe i paraqita forcën.

— Si i keni punët?

— Jemi gati.

— Dolën të gjithë?

— Dolën, shoku komandant.

— Njerëzit janë mirë?

— Si urdhëroni.

Qëndronte më këmbë pranë meje, me kapotën e gjatë deri në gju. Fytyra e tij e bukur dhe bu-

rrërore të bënte për vete. Për të pata dëgjuar se kish qenë trim i madh në luftën partizane, dhe kish luftuar atje ku aksioni qe më i vështirë e më i rrezikshëm.

Kontrolluam tërheqësit, artilerinë, njerëzit.

— Teknikën e kemi të mirë, por njerëzit edhe më të mirë. — Pastaj shtoi. — Ushtari është kryesorja.

Qëndroi pranë tërheqësit të parë. Ushtarët u çuan në këmbë.

— Rrini, rrini. Si jeni, o burra?

— Shumë mirë jemi, shoku komandant — tha një ushtar nga Peshkopia. Ata e njohën dhe u gjallëruan kur e panë midis tyre.

— Si thoni ju, a do të dalim mirë?

Përsëri foli ushtari.

— Do të dalim mirë, se s'bën.

— Ç'detyrë ke?

— Vrojtues.

— Të lumtë.

Ushtarët qeshën. Qeshëm edhe ne, pastaj u larguam.

Dhashë komandën për marshim. Tërheqësit u vunë në lëvizje. Toka dridhej nën këmbët tona. Shikoja sytë e mëdhenj, të thellë e të menduar të eprorit, hundën e drejtë e të bukur, i vështroja kapotën, çizmet e gjata që i rrinin të puthitura pas këmbëve. I tëri dukej si një bust prej bronxi i vendosur aty përpara baterisë, që shkonte në stërvitje.

Frynte erë e ftohtë. Pemët nëpër oborret e shtëpive lëkundeshin, ndërsa nga oxhaqet dilte një tym ngjyrë hiri që shpërndahej në qiell. Zinxhirët e tërheqësve vërtiteshin duke lëshuar një

kërkëllimë shurdhonyjë. Ndërkohë po gdhinte. Ylli i mëngjezit shkëlqente me një bukuri të rralle. Në një arë po punonte një traktor me drita të ndezura. Aroma e tokës së punuar arrinte deri tek ne. Traktori çante përpara, ndërsa plugjet kthenin dheun e njomur nga vesa e mëngjezit.

Ecën gjithë ditën e ditës. Tërheqësit, duke ngjitur të përpjetat, uturin. Topat kalonin njeri pas tjetrit. Ushtarët qëndronin nëpër vendet e tyre me xhaketat e pluhurosura. Në mbrëmje u ndalën në të dalë të një fshati. Fëmijët kureshtarë iu afruan tërheqsve dhe topave duke u ardhur përçark. Muzgu përhapi ngadalë napën e zezë mbi luginë dhe mbi fshat. Në qiell u dukën re të ngarkuara ngjyrë plumbi. Pak më vonë filloi shiu.

— Në këto vende kemi luftuar me një kompani partizanësh kundër gjermanëve.

— Kur?

— Më 1943. Asnjë këmbë nazisti nuk u fut në fshat, megjithëse i ndihmonin ballistët.

E pyeta:

— Nga tanët u vra njeri?

— Partizanët luftuan si trima. Një shok e qëlluan atje te lapidari.

Tregonte thjeshtë pa zbukurime, ndërsa për veten e tij nuk foli asnjëherë.

Mbi fshat, tek një kodër, do të vendosej artileria. Mblodha komandantët e topave dhe u sqarova detyrën. Topat duhej të shkonin lart në pozicionet, nëpër rrugët më të vështira. Njerëzit filluan nga puna. Që të gjithë punonin, oficerë e ushtarë. Një pjesë rregullonin pikën e vrojtimit, të tjerë bënë pozicionet e zjarrit. Shiu binte vazhdimisht.

Pranë topit të dytë Lym Keta u ndal.

— Ku është përgjegjësi i topit?

— Këtu — u përgjegj nënoficeri, i lyer me baltë dhe i lagur qull.

— Çfarë po bëni?

— Pozicionin.

— Kështu bëhet vallë pozicioni i topit? Kjo s'është gjë tjetër veçse gropë, ku mund të lozin fëmijët.

Nënoficeri u skuq; herë më shikonte mua, herë Lymin, i cili fliste qetë, me ton jo urdhërues. Vetëm sytë e tij tregonin fare mirë se nuk ishte i kënaqur. Kërceu brenda, mori lopatën e një ushtari dhe filloi të tregojë si duhej bërë pozicioni.

— Më thellë, sa më thellë. Kështu do të zbuloheni menjëherë. Një objekt i zbuluar është i asgjësuar.

Më tutje takuam ushtarin nga Peshkopia. Ai po maskonte pikën e vrojtimit në mënyrë të përsosur.

— A ka qenë me lejë? — më pyeti kur u larguam.

— Jo.

— Po të isha në vendin tënd do ta dërgoja. Ka punuar mirë.

U kthyem në çadër me të gdhirë i bërë qull nga shiu dhe i lodhur. Edhe atje dëgjoheshin zhurmat e kazmës që ndeshesh në gur dhe urdhërat e dhëna me zë të lartë.

Gjithë natën e natës ra shi. Nga perëndimi vetëtimat grisinin perden e errët të natës. Ato dukeshin si vija të çrregullta dhe, menjëherë pas tyre dëgjoheshin bubullima të forta si krisma e një topi të kalibrit të madh. Toka thëthinte ujët e shiut, ndërsa pluhuri i rrugëve ishte kthyer në baltë, që ngjitej në këpucët e ushtarëve, i lodhte dhe u

lagte këmbët. Por në mëngjez koha u hap përsëri. Retë u larguan të shtyra nga era. Rrezet e zbeta të diellit vjeshtak ranë mbi fshat, mbi kodër dhe mbi baterinë tonë. Një aromë e vakët dhe dehëse na futej në mushkëri me ajrin e pastër. Nga çadra u ngritën avuj të hollë. Hendeqet dhe gropat ishin mbushur me ujë. Nga degët pikonin pika uji.

Në orën gjashtë filloi ngjitja e topave në pozicionet e zjarrit të futura në tokë. Balta ishte bërë llucë. Rrotat e topave fundoseshin në baltë. Këmbët e ushtarëve mezi shqiteshin nga toka.

«Dreqi e mori» shfryva me vete.

Lymi nxori kapotën dhe mbështeti duart në rrotat e një topi. Unë vajta te një tjetër. Njerëzit muarën zemër.

— Hoo-hop!

Topat ngjiteshin pak e nga pak mbi sipërfaqen e kodrës, në rrugë e pa rrugë, duke rrëshqitur në baltë, në pellgjet e vogla me ujë. Ushtarët i shtynin. Ata ishin të lagur deri në palcë dhe sytë u skuqnin nga pagjumësia.

Topi i tretë mbeti. Ai nuk lëvizte. Çfarë kish ndodhur? Vajta atje. I thërrita komandantit të topit.

— Shoku komandant i baterisë — përgjigjet ai me zë të lodhur — topi nuk shkon lart, është baltë e madhe...

— Siii?! —

Ai u step.

— Ti nuk mund të ngjitësh lart topin? — e pyeta.

— Terreni është i vështirë...

— Zbatoni urdhërin!

Numërorët qëndronin para topave dhe prisnin.

Grykat e zjarrit shkëlqenin nën rrezet e diellit. Më dukej sikur gjithshka kish qëndruar në vend. Isha i shqetësuar. E ndjeja veten si nxënësi përpara provimit. Lymi vështronte grykat e zjarrit dhe buzëqeshte. Ndoshta mendonte se në ato çaste e kisha vështirë.

Mora telefonin dhe thirra:

— Bateria për luftim!

Urdhërin për luftim e përsëriti komandanti i vijës së zjarrit, pastaj me radhë komandantët e topave.

Një çast qetësie e pastaj njerëzit iu afruan topave.

— Mbi këmbësorinë, predhëthërmuese...

— Zjarr!

Krisma që e fortë, shurdhonyesë. Lugina buçiti. Toka u drodh. Në vendin ku plasi predha një re pluhuri e dendur u ngrit përpjetë. Shenja nuk dukej më. Në çaste të këtilla, ne, artelierët na pushtojnë ndjenja gëzimi që nuk i përmbajmë dot. Komandanti i vijës së zjarrit raportonte në telefon:

— Shoku komandant i baterisë: shenja u asgjësua!

Edhe Lymi gëzohej kur artilierët e baterisë gjuanin mirë.

Gjellën e hëngrëm në pikën e vrojtimit e në pozicione. Ushtarët patën ndezur zjarre dhe po thaheshin. Gjella ishte e ngrohtë dhe e shijshme. Një pjesë qenë shtrirë mbi fier, dysheku i ushtarit.

Megjithatë stërvitja s'kish marrë fund. Në re-part na prisnin një tok me punë: pastrimi i zinxhirëve vënja e topave në gadishmëri. Gadishmëria mbi të gjitha, sepse, si thotë një fjalë e urtë, «uji flë, hasmi s'flë».

Bateria u vu në lëvizje. Do të ktheheshim në reparat.

Po i afroheshim një ure.

— Kujdes!

Tërheqësi, ku gjendesha unë, u fut mbi urë.

— Prije djathtas!

Leva lëvizi, por maqina nuk bindej.

— Djathtas — i bërtas i zemëruar shoferit.

Barku i tërheqësit zuri në njërën anë të urës.

Gjysma e tij u var në boshllëk.

— Ushtarët të zbresin poshtë. Largoni topin!

— Çfarë ka ngjarë? — pyeti Lymi që sapo u afrua.

— U blokua leva.

— Municionin e nxorët?

Municioni ishte brenda dhe unë e kisha harrruar. «Eh! komandanti i baterisë, ku e ke kokën», thashë me vete. Me zë të fortë urdhërova të nxirrej municioni nga tërheqësi. Ushtarët filluan nga puna.

— Vendosni kavot! — urdhëroi Lymi.

Ai thëriste, vepronte, shtrinte kavot. Të gjithë e ndihmonin. Në atë çast edhe sekondat kishin vlerë. Tërheqësi mund të rrëzohej së bashku me pre-dhat e djegoret dhe atëhere... Duhej shpejtuar për të mënjanuar katastrofën. Por kavot u këputën dhe, menjëherë tërheqësi u rrëzua në përrua.

Poshtë në përrua tërheqësi qëndronte i përmbysur me zinxhirët të kthyer drejt qiellit, si një kafshë e madhe e plagosur. Motori punonte me të gjitha fuqitë, duke nxjerë nga të dy tubat tym e flakë. Po sikur të merrte zjarr? Ushtarët vështro-nin në fund të përroit atë maqinë të stërmadhe të cilën e njihnin deri në mekanizmat më të vogla. Ndoshta nga çasti në çast do të dëgjohej një shpër-

thim i tmerrshëm dhe çdo gjë do të merrte fund.

— Municioni u tërhoq i tëri? — pyeti Lymi.

— Jo, shoku komandant.

— Si?

— Një pjesë mbeti...

— Atëhere largoni ushtarët. Largohuni edhe ju.

— Unë...

— Ky është urdhër. Largohuni!

Dikush më foli nga prapa:

— Shoku komandant i baterisë...

Nënoficeri, komandanti i topit të tretë, më del përpara.

— Ç'farë doni?!

— Më lejoni të vete poshtë në përrua.

— Është rrezik.

— Ndoshta mendoni se unë...

— Jo, nuk mendoj...

— Atëhere më lejoni...

E pashë në sy.

— Mbas meje — i thirra.

Që të dy zbritën në përrua.

Pranë tërheqësit që uturinte, komandanti, Lymi, mudohej të hynte në kabinë, për të mbyllur burimin e ushqimit. Ai përpiquej të shuante motorin. Në fillim u duk sikur motori do të fikej. Por nuk ngjau ashtu. Ai filloi të punonte përsëri duke nxjerrë nga tubi vetëm flakë. Lymi qëndronte në këmbë pak i zbetë, me bulza djerse në ballë. I lodhur, qëndroi pranë një topi dhe po e vështronte. Nuk kaluan veçse disa sekonda kur ai u sul menjëherë në drejtim të kabinës. Motori buçiste. Nga tubi dilte vetëm flakë, një flakë e frikshme, si ajo e flakëdhëses.

Tani Lymi drejtoi kutinë zjarrfikëse mbi flakë.